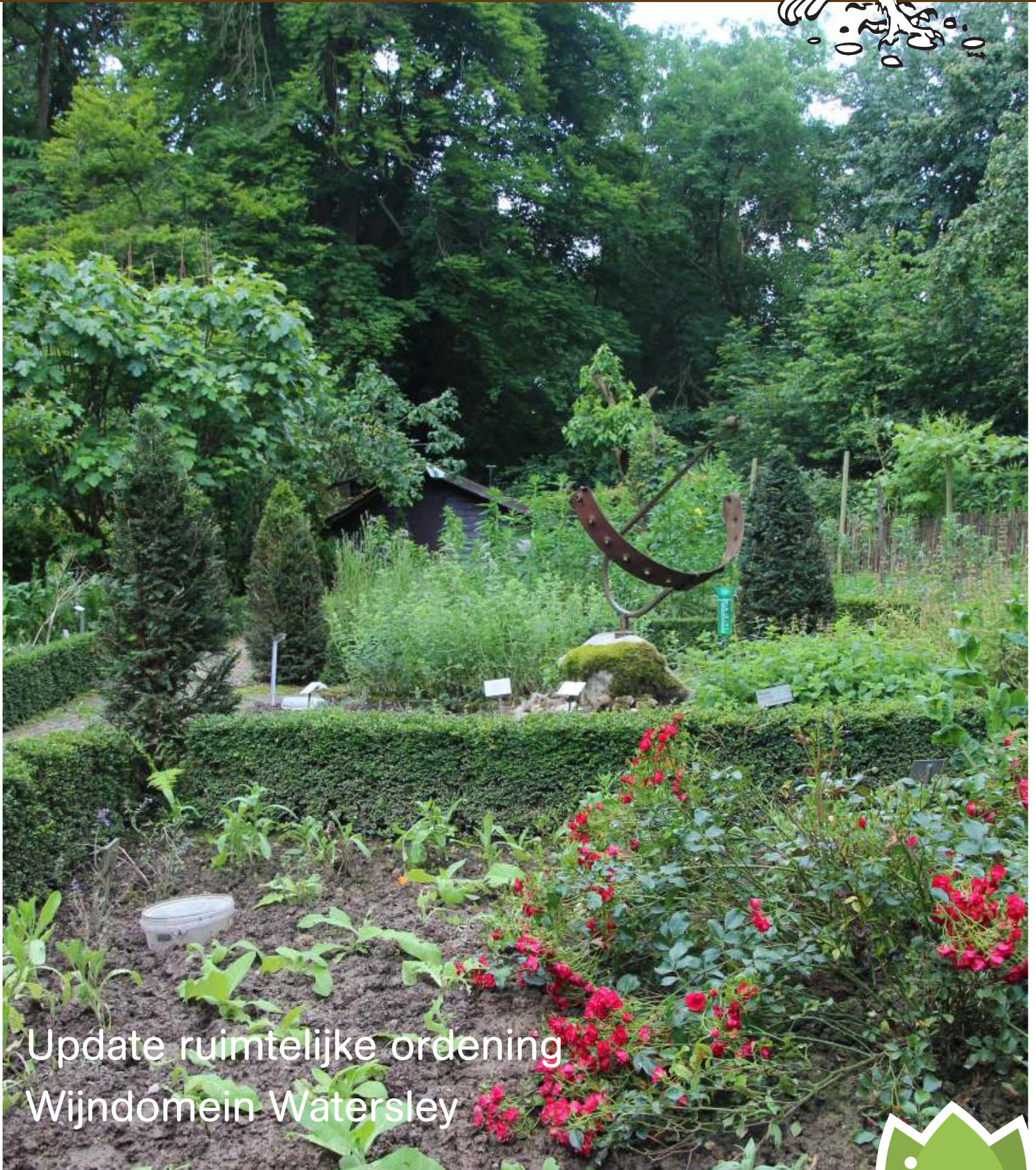

Zomer 2024

HET STEENUILTJE

SEIZOENBLAD IVN MUNSTERGELEENSITTARD

Update ruimtelijke ordening
Wijndomein Watersley

BELEEF DE NATUUR!

Activiteiten

Activiteiten IVN MGS vanaf 1 juli 2024

Estafettewandeling langs de Geleenbeek

De Geleenbeek stroomt vanuit Parkstad Limburg richting Geleen-Sittard en mondt bij Ohé en Laak in de Molenplas uit. Langs de beek liggen diverse natuurgebieden die stuk voor stuk het ontdekken waard zijn. En wie kent hierin beter de weg dan IVN Natuureducatie? Daarom organiseren de IVN-afdelingen in Limburg in 2024 een estafettewandeling die de mooiste stukjes van het dal van de Geleenbeek aandoet. Iedere maand is er een wandeling waarbij u kennis maakt met het landschap, de natuur en de cultuurhistorie van dit fraaie dal.

Deze wandelingen zijn geschikt voor alle leeftijden, maar doorgaans niet voor mensen met rollators of kinderwagens. Aanmelding kan via de afdeling, maar is niet noodzakelijk. Deelname aan de wandelingen is gratis, maar een vrije gave voor de afdelingen wordt op prijs gesteld.

Woensdag 3 juli: IVN Beekdaelen-Nuth.

De Platsbeek en de Geleenbeek tussen Vaesrade en Thull.

Aanvang: 19.00 uur vanaf het Deweverplein in Nuth.

Zondag 21 juli: IVN Beekdaelen-Schinnen.

De Geleenbeek tussen Nuth en Terborgh.

Aanvang: 10.00 uur IVN lokaal, Pijlstraat 1c te Schinnen.

Woensdag 21 augustus: IVN Spau-Beek.

Langs en door het Stammenderbos.

Aanvang: 19.00 uur vanaf de Biesenhof, Biesenweg 1 te Geleen.

Zondag 22 september: IVN MunsterGeleenSittard.

Langs de Geleenbeek vanuit Sittard naar het Danikerbos.

Aanvang: 10.30 uur vanaf de Ophovenerhof, Molenweg 57, Sittard.

Donderdag 31 oktober: IVN Born-Land van Swentibold.

Wandeling van Ophoven tot aan de Schwienwei.

Aanvang: 9.30 uur vanaf de Ophovenermolen, Molenweg 56, Sittard.

Excursie Ravenvennen

Op zondag 21 Juli, aanvang 11:00 uur, organiseert IVN MunsterGeleenSittard een excursie naar de Ravenvennen (gelegen bij Lomm).

Dit prachtige vennen complex is niet zo bekend bij het grote publiek, maar is voor mij en vele anderen één van de mooiste natuurgebieden in het Maasduinenpark.

De talloze in de bossen omsloten vennen, die bezongen worden door kikkers en padden, bieden huis aan talrijke libellen en juffers. In 2011 kreeg de Ravenven-

nen van de vlinderstichting de status 'Libellenreservaat'.

De zonnedaauw houdt zich hier ook goed, gemengd bos en dennenbos wisselen elkaar af met heide, en de witte berg vertelt zijn eigen verhaal over de strijd tussen de raven en de witte wieven.

Niet alleen de boomkikker, maar ook de klapekster, reeën, zwarte spechten hebben het hier erg naar hun zin.

Voor de kinderen is er door het IVN een natuurbelevingspad aangelegd vlak bij Jagersrust.

Kortom een wandeling voor jong en oud.

We starten om 11.00 uur "op de Voort" te Velden. De wandeling zal ± 4 uurtjes duren (±6-8km), Parkeerplaats. 5943 AB de Voort, Bongveldweg te Lomm.

Halverwege de wandelingen pakken we een terrasje bij Jagersrust.

Bij Jagersrust kan gegeten worden (pannenkoeken en andere lekkere hapjes), maar eigen eten meenemen is ook geen probleem.

Wilt u ook mee met deze excursie, meld u dan even aan via email: hofstede.jeroen@gmail.com (aanmelden is niet verplicht, maar voor eventueel carpool mogelijkheden vanuit Sittard is het misschien prettig om een lijst met deelnemersnamen te hebben, die we dan kunnen delen met de geïnteresseerden).

Kroedwösj-wandeling

Op dinsdag 13 augustus om 14.00 uur start vanaf de parkeerplaats bij de kerk in Munstergeleen de Kroedwösj-wandeling richting de Heemtuin, waar iedere deelnemer zelf zijn eigen kroedwösj kan maken. Begeleider: Harrie Gijsen..

Op woensdag 14 augustus tussen 10.00 - 13.00 uur kan een kroedwösj worden afgehaald voor diegenen, die niet aan de wandeling kunnen deelnemen. Dit kan op het adres van Harrie Gijsen, Meishagerstraat 1 te Munstergeleen tegen een vrijwillige bijdrage ten behoeve van het IVN.

Fietstocht t.g.v. 80 jaar bevrijding Sittard

Op woensdag 18 september 2024 organiseert IVN MunsterGeleenSittard een tweetal fietstochten op eigen gelegenheid langs oorlogsmonumenten in de gemeente Sittard-Geleen. Beschrijving van de route en van de oorlogsmonumenten af te halen bij de Heemtuin, Steingraafpad Munstergeleen. De route werd gemaakt door Lex Vlieks.

Bodemdiertjesdag

Op zondag 29 september 2024 vindt tussen 14.00 - 16.00 uur de jaarlijkse bodemdiertjesdag plaats in de Heemtuin, Steingraafpad te Munstergeleen. Onder begeleiding van Lex Vlieks kunnen kinderen met hun ouders bezig zijn met snuffelen op, in en onder de grond, op zoek naar bodemdiertjes.

HET STEENUILTJE

Voorwoord

Een artikel over slakken, excuseer, Mollusken, zitten we daar nu wel op te wachten? Iedere tuinliefhebber heeft dit voorjaar immers te maken gehad met de ongeremde vraat van deze beestjes. Hoeveel plantjes zijn er niet verloren gegaan of tenminste ernstig belemmerd in hun groei? Spijtig, maar als IVN'er kun je niet anders dan accepteren dat ook dit de loop van de natuur is. Of het zo heeft moeten zijn weet ik niet, maar uitgerekend in dit natte voorjaar zagen we onderzoekers van de Mollusken Studiegroep - Limburg (MSL), onderdeel van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg (NHGL), door onze heemtuin struinen. Ze vonden er talloze soorten. Ikzelf heb altijd gedacht dat alle slakken planteneters waren. Niets is minder waar. Ook onder slakken vind je carnivoren, herbivoren en omnivoren. Sommige eten zelfs hondenuitwerpselen. Het zijn dus echt niet alleen maar plaagdiertjes....

In het lentenummer kon u lezen over Wijngaard Wanenberg. In dit nummer introduceren we wederom een nieuwe loot aan deze stam: wijndomein Watersley. Het is een project op initiatief van Dolf Ruijt, die zich al langer inzet voor de sociale verbondenheid van de wijk Overhoven. In dit kader zal de jeugd nauw betrokken worden bij de ontwikkeling van het wijndomein. Het eerste begin is al gemaakt. Bij de opening op 2 juni presenteerden leerlingen van het Graaf Huyn college infoborden die te zijner tijd zullen worden geplaatst.

Ook op een ander terrein is er aandacht voor Watersley. Zo heeft het bestuur van IVN MGS haar visie op het ontwerpbestemmingsplan Watersley ingediend. Het bestuur vindt 20 evenementen met maximaal 10.000 bezoekers erg veel. Voor de ruste en stilte in de goudgroene natuurzone is het bovendien niet bevorderlijk als deze evenementen gepaard gaan met versterkt geluid en licht. Daarnaast heeft onze afdeling een zienswijze ingediend op het Concept Omgevingsvisie Sittard-Geleen. Hierin legt IVN MGS de focus op behoud van biodiversiteit, de ecologische verbindingzones, het actualiseren van het bomenbeleidsplan, de ontwikkeling van een landschapsprogramma en een visie op de ondergrond.

Zware kost? Zeker. Ter verluchting van dit alles kondigen we daarom een nieuwe rubriek in het Steenuiltje aan: Lekker eten uit de heemtuin. In deze eerste bijdrage van Toos van der Vring leert u hoe u Tomatenstamp a la Provencaal kunt maken. Eet smakelijk!

Paul van Hulsen

Inhoud

- 2 Activiteiten
- 3 Voorwoord
- 4-5 Wat zijn Mollusken?
- 5 Roodborsttapuit
- 6 Jeugdwerkgroep/Welcome to my secret garden
- 7 Even voorstellen
- 8 Wijndomein Watersley
- 9 Foto-impressie heemtuin
- 10-11 Update ruimtelijke ordening
- 11 Column Jan Wassenberg

Colofon

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVN MunsterGeleenSittard en verschijnt normaal gesproken viermaal per jaar.

Foto voorpagina: Jan Weerts

Wat zijn Mollusken?

Zaterdag 27 april 2024 was het weer een druilerige - regendag.

Goed weer om met de Mollusken Studiegroep Limburg (MSL) van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg (NHGL) onze heemtuin eens onder de loep te nemen.

Vooraf, wat zijn Mollusken en wat doet een Molluskenstudiegroep nu en waarom?

WAT ZIJN MOLLUSKEN of in de volksmond slakken en mossels.

Algemeen

Volgens de systematiek vormen de Mollusca, ook wel weekdieren genoemd, een groep of stam van ongewervelde dieren met een uitwendig skelet, de schelp, en een week lichaam. Binnen deze diergroep worden acht klassen onderscheiden.

- Schildvoetigen - *Caudofoveata*
- Keverslakken - *Polyplacophora*
- Mossels of tweekleppigen - *Bivalvia*
- Slakken - *Gastropoda*
- Wormmollusken - *Solenogastres*
- Mutsdragers - *Monoplacophora*
- Stoottanden - *Scaphopoda*
- Inktvissen - *Cephalopoda*

Gastropoda en de Bivalvia komen behalve in zee ook in zoetwater voor. Op het land leven alleen Gastropoda (huisjes- en naaktslakken). De vertegenwoordigers van de overige klassen leven in mariene milieus en komen derhalve alleen in de zeeën en oceanen voor. Het aantal beschreven soorten weekdieren (recent en fossiel) ligt boven de 220.000, hiervan maken de nog recent levende soorten Gastropoda met meer dan 110.000 soorten het grootste deel uit, gevolgd door de tweekleppigen met ongeveer 17.000 soorten.

Opbouw van de schelp

De schelp van de huisjesslakken noemen we het horentje of huisje. Het is opgebouwd uit twee lagen. De binnenlaag is een dikke kalklaag, vermengd met ingesloten eiwitten; de dunnere buitenlaag, bestaat uit een aan chitine verwante stof genaamd conchioline. Deze buitenlaag wordt het periostracum genoemd (opperhuid), die meestal verdwijnt nadat het dier is gestorven. Bij de mossels vinden we bij de schelpopbouw van de beide schelpkleppen drie lagen. Ook hier vinden we aan de buitenzijde een periostracum.

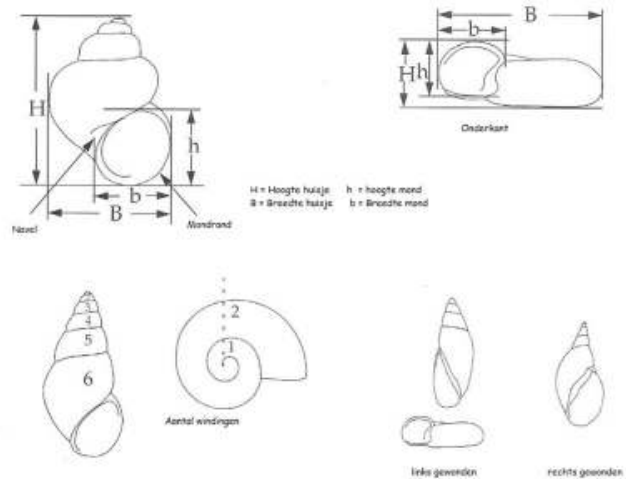
De middelste laag is de belangrijkste laag en bestaat uit een dikke laag kalk. Aan de binnenzijde ligt een dunne parelmoerlaag.

De slak

Bij het weke lichaam wordt onderscheid gemaakt tussen de voet en de mantel. De voet is de gespierde onderzijde waarmee het dier zich voortbeweegt. De mantel is een klierrijke huidplooi die de rest van de slak omhult. Binnen de mantel liggen de inwendige

organen zoals het hart, de ademhalings- en voortplantingsorganen en het zenuwstelsel. De ademhalingsorganen kunnen bestaan uit longen of kieuwen. De longen zijn niet meer dan een holte in de mantel, met een sterk doorbloede wand. Aan de buitenzijde is de mantel slijmerig. Bij huisjesslakken en mossels dient de schelp ter bescherming van de mantel tegen aanvallen van buitenaf en bij mossels als aanhechtingsplaats voor de spieren.

Kenmerken van huisjes slakken

Een naaktslak met een schelp?

Bij naaktslakken ontbreekt de schelp geheel, of is alleen nog rudimentair aanwezig. Vaak bestaat dit rudimentaire schelpje uit zeer kleine korreltjes maar soms is onder het schild een zeer klein schelpje aanwezig. In de beschrijving bij de soorten wordt de aanwezigheid van dat schelpje met de daarbij behorende afmetingen vermeld. Een halfnaaktslakken--soort, *Testacella haliotidea*, heeft een klein uitwendig schelpje.

We hebben tegenwoordig in Limburg zelfs twee soorten halfnaaktslakken: de Kleine en de Grote Mutsnaaktslak.

Voedsel van weekdieren

Net als bij andere diergroepen komen we bij de mollusken carnivoren, herbivoren en omnivoren tegen. Huisjesslakken zijn meestal planten- en/of algeneters, maar de soorten van de familie van de glanslakken (*Zonitidae*) zijn ware kannibalen en deinzin er niet voor terug om zelfs hun eigen soortgenoten aan te vallen en op te eten. Naaktslakken zijn ware schrokoppen en eten alles wat ze tegenkomen: planten, paddenstoelen en zelfs hondenuitwerpselen zijn lekkernijen voor deze opruimers in de natuur. Zoetwaterslakken voeden zich vaak met algen (dat zijn ook planten!) en waterplanten, maar ook dode waterdieren staan op het menu. Mossels zijn filteraars van allerlei soorten algen, eencelligen en ander klein spul en hierdoor van belang bij de reiniging van het water waarin ze leven.

Waarom onderzoek?

Onderzoek kun je doen uit nieuwsgierigheid, verwon-

dering, om de wetenschap te dienen en nog veel meer. De MSL doet om al die redenen onderzoek. Af en toe werken we zelfs voor een overheidsinstelling, dan gaat het bijna op een baan lijken. Maar het is ook gewoon prettig om met gelijkgestemden in de natuur te zijn, je hoofd leeg te maken en na een dag rondkijken met vele nieuwe indrukken en een goed gevoel naar huis te gaan.

Het was een mooie dag voor het onderzoeken en het resultaat was mooi. De navolgende mollusken zijn aangetroffen:

- 1 (Gewone) Haarslak
- 2 Boerenknoopje
- 3 Bruine blinkslak
- 4 Donkere wegslak
- 5 Grauwe wegslak
- 6 Grote aardslak
- 7 Rode / Spaanse wegslak
- 8 Spaanse aardslak
- 9 Wijngaardslak
- 10 Witgerande tuinslak
- 11 Wormnaaktslak
- 12 Zuidelijke akkerslak
- 13 Poelslak
- 14 Posthoornslak
- 15 Ovale poelslak
- 16 Draaikolkschijf horen
- 17 Gewone hoornschaal
- 18 Witte schijfhoorn
- 19 Moeras-hoornschaal

Grote aardslak

OOK GEVONDEN: Witte schijfhoorn (*Gyraulus albus*) en Moeras-hoornschaal (*Musculium lacustre*)
Bronvermelding tekst uit: *Veldgids Slakken en Mossels van Bert Jansen*. Uitgever KNNV ISBN 978-90-5011-515-5
Met dank aan Gerard en Stef voor hun aanvullingen.

Pie Cilissen

Vlnr: Pie Cilissen, Gerard Majoor, Stel Keulen en Johan Haverkort.
De foto is van Wim Boers die tevens voor een lekkere kop koffie zorgde.

Roodborsttapuit

De Roodborsttapuit is een vrij kleine zangvogel. De wegtrekkers overwinteren vooral in Zuidwest – Europa en Noord-Afrika. Na een serie zachte winters zijn winterwaarnemingen geen zeldzaamheid meer. Zulke vogels overwinteren paarsgewijs vaak in de omgeving van hun broedplaatsen. De Roodborsttapuit keert als een van de eerste voorjaarsgasten al eind februari of begin maart weer terug. Vanaf die tijd is zijn knarsend liedje weer te horen vanaf de top van een struik of een paaltje.

Hij broedt in een half open cultuurlandschap zoals heide, duinen en moerasgebied. Na een enorme dip in de aantallen in de jaren tachtig, herstelde de soort zich razendsnel. Veel recent aangelegde natuurgebieden zijn dan ook een geschikt biotoop. Vanaf een uitkijkpost wordt het voedsel opgespoord, zoals voornamelijk insecten, maar ze eten ook rupsen, vlinders, spinnen, slakken, en zaden of bessen. Het mannetje toont agressief gedrag ter verdediging van territorium en voedsel bronnen.

Het vrouwtje heeft net als het mannetje een oranje borst, is van boven bruin gekleurd en zonder de witte halsvlekken. Het zijn bedrijvige beestjes die twee of drie legsels per jaar produceren. Hun nest bouwen ze goed verborgen onder een struik op de grond. De broedduur is rond de 14 dagen. De jongen zitten dan nog twee weken op het nest en zijn na het uitvliegen dan nog ongeveer 10 dagen afhankelijk van de ouders. Bijde ouders zijn actief tijdens het verzamelen van voedsel voor hun jongen.

De onvolwassen vogels zijn bruin gekleurd, met een soort donkerbruine schubben, ze lijken meer op het vrouwtje en zijn goed gecamufleerd.

VWG Sittard

Jeugdwerkgroep

Vorig jaar heeft bij IVN MunsterGeleenSittard een vernieuwing plaatgevonden van de scholen- en jeugdwerkgroep. We zoeken naar diverse manieren om de jeugd van en op scholen meer in contact te brengen met de natuur. De natuur te laten beleven. We putten uit heel veel kennis en ervaring van onze voorgangers, de IVN-mensen die jaren ervaring hebben met jeugd in de heemtuin en nog steeds in de heemtuin de jeugd begeleiden. Maar we zoeken ook naar nieuwe manieren om de jongeren te bereiken. Dat vraagt de huidige tijd ook. Andere tijden, andere vragen, andere wensen.

Zo zijn we in contact met diverse basisscholen, met Stichting de Rollen, en zelfs met de De Nieuwste Pabo in Sittard. Want ook bij deze laatste, de opleiding van leerkrachten, zal natuureducatie meer op de kalender moeten komen. Het afgelopen jaar hebben we diverse klassen van basisscholen en het voorgezet onderwijs mogen ontvangen.

Zaterdag 8 juni kregen we een groepje bevers van de scouting op bezoek in de heemtuin, de 5- tot 7-jarigen. Activiteiten van bodemdiertjes zoeken, kikkervoedsel, kruiden in de boerengaard tot een voeldoos, allemaal gericht op de natuur beleven met de zintuigen. De verwondering is telkens weer groot, zelfs bij de volwassenbegeleiding. Er valt altijd weer iets te leren, te ervaren, te bewonderen en daardoor te leren waarderen en respecteren. Wat is de natuur toch mooi! De natuur beleven dus, volop.

Heb jij nou leuke ideeën, of lijkt het je leuk om ook een keer mee te kijken of te helpen?. Stuur dan een e-mailtje naar een van de leden van de scholen en jeugdwerkgroep of sluit een keer aan bij onze vergadering. Ik weet zeker dat ook jij (weer) geïnspireerd raakt.

Yvonne Richter

Welcome to my secret garden

Op het eerste gezicht is onze tuin niet heel bijzonder. Maar wat de tuin onderscheidt van de meeste andere tuinen is de variatie in biotopen. Dat zorgt weer voor verschillende habitats en daarmee een grotere biodiversiteit. Wat het verschil is tussen habitat en biotoop, kunt u lezen in mijn bijdrage in MijnGazet 97 https://mijngazet.nl/wp-content/epapers/Mijn_Gazet_NR97week_26/page_5.html. Ik heb een vaste column 'Tuin in, balkon op!', waarin ik schrijf naar aanleiding van een foto, welke ik in onze tuin genomen heb. Het verhaal heeft steeds een populair wetenschappelijke invalshoek. Luchtig en toch leerzaam. Op mijn instagram (@jandaanenillustrator) is in de 'bio' te lezen: "uitleg met illustraties, didactische visualisatie en educatie in beeld". Ik post iedere week een foto, jawel, steeds een foto van een bijzondere natuurschat in onze tuin. Mét een korte verhelderende toelichting. Of het nu een naaktslak is die de knots van de aronskelk aanvreet, een kameleonspin in dreigende houding of een vuurwants welke een lindezaad verslept, er is altijd wel iets te vinden in de tuin dat de moeite van het fotograferen waard is. Door een toevallige samenloop van omstandigheden ben ik in de gelegenheid geweest een foto-expositie te realiseren. De expositie loopt nog tot 13 juli in Art Gallery Maria Nicolasina & Dawaa Molom, Steenweg 41 in Sittard. Openingstijden do-vr-za van 11.00 tot 17.00 uur, of op afspraak. De titel van de expositie is 'Welcome to my secret garden'. Als u de foto in de etalage beter bekijkt, begrijpt u vast hoe dat zit. Loopt u gerust ook naar binnen. Ik heb me bij de keuze van de foto's laten leiden door het wetenschappelijk verhaal in combinatie met het kunstzinnige karakter. In iedere foto ontmoeten wetenschap en kunst elkaar. Via een QR-code wordt u doorgeleid naar een column in MijnGazet, waarvan de inhoud aansluit bij de betreffende of een vergelijkbare foto. U kunt zich dhr. Piet Jessen misschien nog wel herinneren. Hij was een actief IVN-lid en vaak aan het werk in de heemtuin in Munstergeleen. Er lag altijd wel een exemplaar van het Steenuiltje op de keukentafel bij mijn schoonvader. Daarin heb ik de mooiste bijdragen kunnen lezen. Nu schrijf ik zelf een stukje. Welcome to my secret garden! Jan Daanen

Even voorstellen - Ton van Haasteren

Mijn naam is Ton van Haasteren. Geboren in Leiden in 1955. Hier heb ik tot m'n 27e jaar met veel plezier gewoond, geleefd en gestudeerd. Het is een geweldige stad ! Het bood me toen eigenlijk alles wat m'n hartje begeerde. In m'n jonge jeugd was is veel buiten en verkende ik de polders en de duinen in de nabije omgeving op de fiets. Voorzien van schepnetje, verrekijker en botaniseer trommeltje. Later werd ik lid van de NJN (Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, die overigens nog steeds bestaat). De vele Leidse biologiestudenten, die ook lid waren, hebben me veel geleerd over alles wat groeit en bloeit en ons altijd weer boeit.

Na m'n studie Wiskunde en Natuurwetenschappen (specialisatie Synthetisch Organische Chemie) in Leiden en daarna Chemische Procestechologie in Delft, kon ik een baan krijgen bij TNO in Apeldoorn (onderzoek naar de vernieuwde inzet van steenkool voor elektriciteitsproductie).

Na 4 jaar in Apeldoorn lokte een vernieuwd DSM me in 1986, met een leuke baan bij de engineeringafdeling van DSM Research. Een zeer inspirerende tijd waar we, samen met de research-mensen, de reactiebuis processen moesten vertalen naar functionerende pilot plants.

Na 9 jaar DSM werd het tijd om verder te gaan en vond ik een baan in de papier industrie. Eerst bij het toenmalige KPN (Maastricht, nu SAPPI) en een paar jaar later in de recycled papierbranche (SmurfitKappa, met kantoor in Roermond).

Aangezien de firma papiermachines over de hele wereld in bezit had (van Argentinië, Colombia, Mexico en de US en van Finland tot Spanje) was ik vaak van huis om m'n collega's in den vreemde te adviseren over projectvoorstellen voor productie-optimalisatie, productie-verhoging en energie-reductie.

Intensief, maar een hele leuke baan. Ik heb er heel veel plezier in gehad.

Toen ik 63 werd, was het wel genoeg en ben ik met pensioen gegaan.

Zo'n anderhalf jaar geleden ben ik bij de IVN ingelijfd bij de maandagochtend ploeg voor het heemtuinonderhoud. Een heel gezellige groep mensen, stevig doorwerken, maar ook fijne contacten leggen en op z'n tijd koffie leuten. Het blijkt dat ik me het meest aangetrokken voel tot de meer grovere werkzaamheden zoals onderhoud brug, reparatie/onderhoud gebouwen en de zwaardere snoei-werkzaamheden. Zo creëren we licht en lucht voor de planten in de lagere regionen, daar waar nodig.

Even voorstellen - Anita en Jeroen

Wij, Anita van Oirschot (55) en Jeroen Hofstede (52) zijn nieuwe leden bij het IVN MunsterGeleen Sittard. Wij zijn levenspartners en hebben een gezamenlijke hobby namelijk "de Natuur". Jeroen is een echte buiten mens en zijn grootste passie is de Limburgse natuur. Dit uitzicht doordat hij hier veel studies in heeft gedaan (zowel binnen het IVN als ook elders als bv bij het KNNV). Als (Landschaps)natuurgids wilt hij graag mensen het prachtige gebied laten zien waarin we wonen, en laten zien/ervaren wat voor bijzondere (diverse) natuur we hier in Limburg hebben.

Jeroen

Jeroen is sinds 2000 lid van het IVN (eerst bij de IVN de Stijlrand in Tegelen, vanaf 2007 bij IVN de Maasdorpen en Gennep, en sinds afgelopen jaar bij IVN mgs). Verder zet hij zich in voor Bos en Natuurbeheer in de maasduingebieden, zowel op het werk als daarbuiten.

Anita

Anita is erg creatief, passievol en zorgzaam. De Natuur geeft haar de rust en verbondenheid die zij weer meeneemt in haar werk als groepsleidster bij "Op de biest" hier begeleid ze mensen met een geestelijke en lichamelijke beperking. Dit is zeer intensief werk.

Gastvrouw en gastheer

Op een zondag waren wij voor het eerst, in de heemtuin, als gastvrouw en gastheer. Wij waren het gelijk met elkaar eens, dat deze tuin door zeer lieve, zorgzame en gepassioneerde mensen moet zijn opgericht en wordt onderhouden. Daarom zijn we erg blij dat we lid van deze IVN afdeling mogen zijn en hopen elkaar snel te mogen ontmoeten om elkaar beter te leren kennen (Dit kan natuurlijk al bij de volgende excursie "De Ravenvennen" of tijdens de sterrenkijkavond).

O ja, Wij wonen nu twee jaar samen in Sittard , je zou haast vergeten dat Jeroen oorspronkelijk uit Venlo komt en Anita uit Heerlen.

Wijndomein Watersley

In korte tijd is een nieuwe wijngaard uit de grond gestampt aan de Watersleyerweg-oost. Een extra parel aan een gebied met een hoge natuur- en recreatiewaarde in het oostelijke buitengebied van Munstergeleen, daar waar het Zuid-Limburgse heuvel-land begint.

Initiatiefnemer is Dolf Ruigt, nauw betrokken bij de stichting Leif en Leid Overhoven, opgericht in 2016 om de sociale verbondenheid in de wijk Overhoven te stimuleren.

Dat concept wordt nu uitgerold naar de jeugd die actief wordt betrokken bij de ontwikkeling van het wijndomein met focus op biodiversiteit, biologisch werken en onderzoeken op wijngaard beheer.

Een eerste bewijs daarvan is geleverd, ter gelegenheid van de opening van de wijngaard op zondag 2 juni, door leerlingen van het Graaf Huyn College. Zij maakten en presenteerden, voor naar schatting 70 belangstellenden, de infoborden die t.z.t. zullen worden geplaatst in de wijngaard.

Levendbarende hagedis

Wandelaars, al of niet langs de Route des Vins van Visit Zuid-Limburg, raken zo op de hoogte van de druivensoorten die hier hun vruchten afwerpen, het belang van biodiversiteit in het algemeen en van dit gebied in het bijzonder, en van de levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*). Op de Rode Lijst staat de soort gekenmerkt als 'gevoelig'.

Het voorkomen ervan op dit terrein was nogal een dingetje bij de planning van Wijndomein Watersley: zou het beestje niet op de loop gaan? – om de wijngaard te realiseren moest er bos worden gekapt dat zich gedurende vier decennia had ontwikkeld op wat vroeger een wei is geweest. In samenwerking met de gemeente en IVN MunsterGeleenSittard (zie de toespraak van Ilona Schneets, voorzitter van de IVN-afdeling) werd een oplossing gevonden: de hagedis kon worden gecompenseerd met behulp van mergelstenen die op zonnige plaatsen het diertje de gelegenheid geven op te warmen voor de broodnodige energie.

Medewerking aan de ontwikkeling van een wijngaard ontbrak nog op het curriculum vitae van schrijver dezes. Hij was dus zeer verheugd deze lacune te kunnen opvullen en mee te mogen werken aan het realiseren van een houtwal/takkenril, waarin ook nog een heleboel andere beestjes zich thuis zullen voelen. Vervolgens het boren van 89 gaten, waarna mij de fut ontbrak om nog te tellen hoeveel wijnstokken ik daarin heb geplant. **Ben Bongers**

Bij de foto's rechts:

Wethouder Ivo Tillie plant een roos, die bij een wijngaard werkt als vroeger een kanarie in de mijn: die viel als eerste dood bij de aanwezigheid van mijngas. Een roos wordt als eerste aangetast door schimmel, daarna is het de beurt aan de wijnstokken. Zo kunnen op tijd maatregelen worden genomen. v. l.n.r.: Tino Hernaus, wethouder Ivo Tillie, Dolf Ruigt.

Lekker eten uit de heemtuin

Tomatenstamp a la Provençaal; een oud familierecept...

Benodigheden voor 2 personen;
600 gr tomaten 1 groene paprika
400 gr stampaardappelen
1 grote ui en 2 knoflookteentjes
250 gr rundergehakt
Peper, bouillon en 1 eetl Provençaalse kruiden(of meer)

Bereiding

Laat de tomaten even schrikken in kokend water zodat het velletje loslaat.

Kook de aardappels gaar in het zelfde water.

Bak de kleingesneden ui, knoflook en gehakt in wat olijfolie en doe er de kleingesneden groene paprika bij met de Provençaalse kruiden.

Snij de tomaten in kleine stukjes en laat deze even 5 minuten meebakken.

De gare aardappels grof fijn stampen en erdoor doen. Met peper, bouillon en oregano op smaak brengen.

Weetjes

Wist u; Dat de Provençaalse kruiden in het kruidenwiel staan in de heemtuin? Dat de kruiden gedroogd en fijn gemaakt bestaan uit: 3 eetl tijm, 1 eetl rozemarijn, 2 eetl bonenkruid, 2 eetl marjolein of oregano. Dat de tomatenplanten al voor de derde keer opnieuw geplant zijn in de boerengaard, omdat ze door de slakken werden verorberd? **Toos van der Vring**

Uit de heemtuin. Foto's: Nynke Otten-Holwerda

Update ruimtelijke ordening

De werkgroep ruimtelijke ordening heeft zich de afgelopen tijd beziggehouden met een aantal onderwerpen, te weten:

Watersley

Op 15 januari 2024 hebben we een zienswijze op het ontwerpbestemmingsplan Watersley ingediend. Onze aandachtspunten zijn onder andere:

Evenementen

Gezien de aard en de frequentie van de vaak meerdaagse evenementen gedurende de afgelopen jaren denken wij te mogen concluderen dat terrein Watersley moet worden beschouwd als een evenemententerrein met de daarbij behorende wet- en regelgeving. De veelal grote evenementen, 20 evenementen met max 10.000 bezoekers en daarbij 20x2 dagen opbouwen/afbreken is erg veel. Evenementen al dan niet met versterkt geluid en licht zijn niet gunstig voor de rust en stilte in m.n. de goudgroene natuurzone.

Situering follies

De follies zijn voornamelijk gelegen in de Goudgroene natuurzone.

Uit de verbeelding m.b.t. de positionering van de follies zullen de wezenlijke kenmerken en waarden van de Goudgroene natuurzone te weten rust, openheid, reliëf en oppervlakte worden aangetast en dit is niet toegestaan. Ook de kernkwaliteiten van de Groen Blauwe mantel zullen worden aangetast. Onzes inziens is de plaatsing van follies nadrukkelijk in strijd met zowel de letter als de geest van de Wet natuurbescherming die tracht verdere afbraak van natuurwaarden te voorkomen en zelfs opdraagt om aanwezige natuur te verbeteren.

MTB-routes en andere paden

Gedurende de afgelopen jaren zijn uitgebreide illegale MTB-paden en overige paden aangelegd. Uit het BRO-rapport blijkt onomstotelijk dat deze paden de kenmerken en waarden zoals bovengenoemd van de natuurzones hebben aangetast. Met name de effecten van erosie zijn duidelijk zichtbaar en moeilijk te herstellen.

Het rapport van BRO adviseert het oordeel van een deskundige met betrekking tot herstel bodemsysteemen en bodemkwaliteit en voorziening om de herstelde bodemkwaliteiten te behouden. Onzes inziens ontbreken in de planregels voorzieningen om de bodemkwaliteit te herstellen, behouden en zo mogelijk te verbeteren.

Geconcludeerd mag worden dat de aanleg en het gebruik van deze paden in deze kwetsbare natuurzones ongewenst zijn en we wijzen een verdere doorontwikkeling van deze paden zoals in het ontwerp bestemmingsplan wordt aangegeven af.

Kaartgegevens/Verbeelding

Het allerbelangrijkste voor ons is dat op de bijgeleverde kaart het gebied ecologie heel erg klein is, het is maar een klein gedeelte van het gebied natuur en duidelijk kleiner dan de goudgroene natuurzone. Dit is absoluut voor ons onacceptabel! Het gebied ecologie moet minstens de grootte hebben van de goudgroene natuurzone (onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland, voorheen Ecologische Hoofdstructuur EHS genaamd).

De volledige door ons ingediende zienswijze is op de website van IVN MGS te vinden.

Van wethouder Andries Houtakkers hebben we vernomen dat het bestemmingsplan pas in oktober of november 2024 in de raad besproken gaat worden. De procedure verloopt onzes inziens veel te traag terwijl de ondernemer al sinds 2018 zijn activiteiten mag ontplooiën.

Recent heeft onze afdeling ook bezwaar aangetekend voor het verkrijgen van een vergunning en/of ontheffing voor het evenement Watersley XCO Challenge 2024;

De door ons aangevoerde redenen zijn de volgende;

Het feit dat het tijdens het evenement een te hoog geluidsniveau van 95 dB(A) en 110 dB(C) is toegestaan.

De vergunning werd wederom te laat gepubliceerd. Dat wil zeggen na afloop van het evenement. Een dergelijke gang van zaken die herhaaldelijk op deze manier plaatsvindt is onwenselijk en ongepast. Men wordt immers niet/onvoldoende in de gelegenheid gesteld om zinvol bezwaar aan te tekenen tegen deze beslissing.

Het parcours van de wedstrijd bevat volgens tekening het eerder gesloten MTB-parcours li naast de opgang van de verpleegsterflat.

Dit parcours is in het kader van de wet natuurbescherming gesloten i.v.m. de aanwezigheid van een dassenburcht, dit ook op verzoek van de provincie. Een dergelijk gebruik van het parcours is niet toegestaan.

Concept Omgevingsvisie

Samen met de samenwerkende natuurorganisaties Sittard-Geleen heeft onze afdeling deelgenomen aan diverse informatiebijeenkomsten en een zienswijze ingediend op het Concept Omgevingsvisie Sittard Geleen.

De samenwerkende natuurorganisaties van Sittard-Geleen (snSG) roepen het college van B&W en de gemeenteraad van Sittard-Geleen op om de ecologische doelstellingen in de concept omgevingsvisie 'Samen Stad en Dorp maken' van februari 2024 te verhogen en te concretiseren.

In een volgende versie van de omgevingsvisie vragen wij, conform de adviezen van de Rli dat er "gebiedsgewijs invulling wordt gegeven aan de minimum

vereisten voor Basiskwaliteit Natuur en dat deze minimum vereisten worden gebruikt bij de inrichting van de openbare ruimte". Gebiedsgewijs betekent dat er in de omgevingsvisie van Sittard-Geleen ambitieuze en concrete keuzes worden gemaakt voor natuurbescherming, natuurversterking en natuurherstel in de gebieden Rivierpark Maasvallei, Kingbeek, bos bij Kasteeltuinen Obbicht, Graetheideplateau, Grasbroekbos, Limbrichterbos, de Rollen, voormalig Sterrebos, bos bij Kasteel Wolfrath, Vloedgraaf, Parkbos Millen, Schwienswei, Rode Beekdal, ESCS terrein, Cötelbeek, Molentak, bos Aan het Broek, Kollenberg, Watersley, Windraak, Wanenberg, Geleenbeekdal, Absbroekbos, Landschapspark Oost, de Lexhy en niet te vergeten alle natuur in en rond onze stadscentra en dorpskernen.

Naast de door de samenwerkende natuurorganisaties Sittard-Geleen ingediende zienswijze heeft onze IVN-afdeling ook een eigen zienswijze ingediend. We hebben in deze zienswijze de focus gelegd op het behoud van biodiversiteit, de ecologische verbindingzones, bomen- het actualiseren van het bomenbeleidsplan, landschap- de ontwikkeling van een landschapsprogramma en een visie op de ondergrond.

Groen overleg gemeente

Samen met IVN Born Land van Swentibold en de bomenwerkgroep hebben we als werkgroep ook regelmatig overleg met de gemeente. Ook de recent gepubliceerde Agenda Groen zal binnenkort weer besproken worden met beide afdelingen. Een van de onderwerpen zal ongetwijfeld het bermbeheer zijn.

Zoals jullie uit het bovenstaande kunnen lezen probeert onze afdeling actief de doelen van onze vereniging zoals het bevorderen dat overheidsbestuurders gemotiveerd kunnen opkomen voor behoud en verbetering van de kwaliteit van de natuur en een duurzame leefomgeving en het doel daadwerkelijk mee te werken aan de bescherming van de natuur, en het landschap en een duurzame leefomgeving op lokaal, regionaal en landelijk niveau inclusief het voeren van procedures en/of het indienen van bezwaarschriften in te vullen.

Onze werkgroep bestaat naast mezelf uit de volgende leden, Pierre Wijnen, Martin van Duijl, Kees Blankers en ons advieslid Fred Vroomen.

Mocht je interesse hebben om aan te sluiten bij onze interessante werkgroep dan horen we dit graag,
Ilona Schmeets

Fietsers

Een van mijn passies, naast wandelen, is fietsen. Mijn fietsgedrag een passie noemen, is wellicht een eufemisme. Vrienden van mij noemen het ook wel 'gekke'. En ik erken, het heeft iets dwangmatig. Woon-werk verkeer, van Sittard naar Roermond, doe ik met mijn fiets. Dat kan je nog een gezonde gewoonte noemen. Maar, ik fietste ook al zeven keer naar Rome. De Franse Middellandse zee kust was herhaalde malen mijn bestemming.

Het klinkt opschepperig. Zo is het niet bedoeld. Ik kan er meer bestemmingen, waarnaar ik altijd via verkeersluwe routes op weg ga, aan toevoegen. Ik doe het niet. Ik wil slechts duidelijk maken dat ik van de fiets en van fietsers houd.

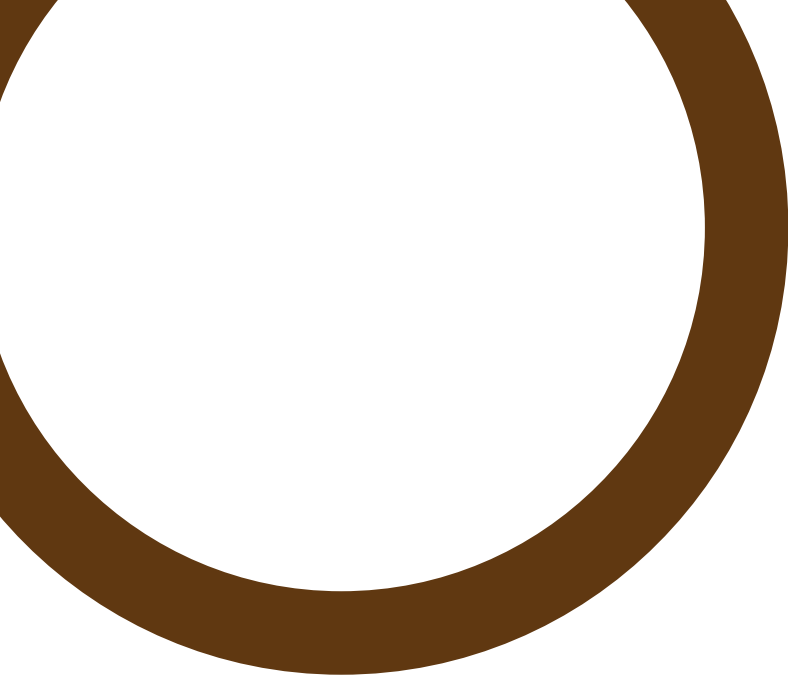
Mijn fiets- en wandeltochten hebben iets gemeen. Meestal ga ik van huis uit op pad. Met het sluiten van de huisdeur vangt de bezigheid aan. Als wandelaar zoek ik daarbij de natuur en de rust. Natuur en rust zijn voor mij een heilige-twee-eenheid.

Die heilige-twee-eenheid indachtig wandel ik met mijn lief en hond vaak door de Westelijke Mijnstreek. We genieten van de vergezichten, de afwisseling van velden en bossen, de meanderende beek, een ree in de verte, de buizerd die met een schreeuw zijn aanwezigheid kenbaar maakt, de leeuwerik die hoog in de lucht van zich laat horen. Met enige compassie denk ik aan de muisjes die aan de buizerd ten prooi zullen vallen. Ik ben gefocust op wat de natuur te bieden heeft. Die focus is de laatste jaren veranderd. Regelmatig wordt de rust, noem het onbevangingheid, waarmee we door de velden en bossen lopen, verstoord. Met grote snelheid suizen fietsers, al dan niet groepsgewijs én al dan niet op het laatste moment bellend, voorbij. Bospaden, waar de wandelaar zich vrij meent te kunnen bewegen, worden door niets ontziende mountainbikers ingenomen. Waar geen pad is moeten takken en wortels het ontgelden. Ik moet regelmatig een noodsprong maken om mijn vege lijf te redden.

De natuur en mijn rust dreigen, ondanks goed bedoelde instructies aan fietsers én wandelaars, ten prooi te vallen aan de fietser. Het klinkt wellicht wat velofob, maar moeten we ons niet de vraag stellen of de natuur in onze regio zich wel leent voor het stimuleren van fietssport en fietsrecreatie? De vraag stellen is hem beantwoorden. Ja, ik houd van fietsers!

Jan Wassenberg

Altijd weer boeiend om naar te kijken: Scholieren van de basisschool Munstergeleen gefascineerd door de wondere wereld van de natuur in de heemtuin.

